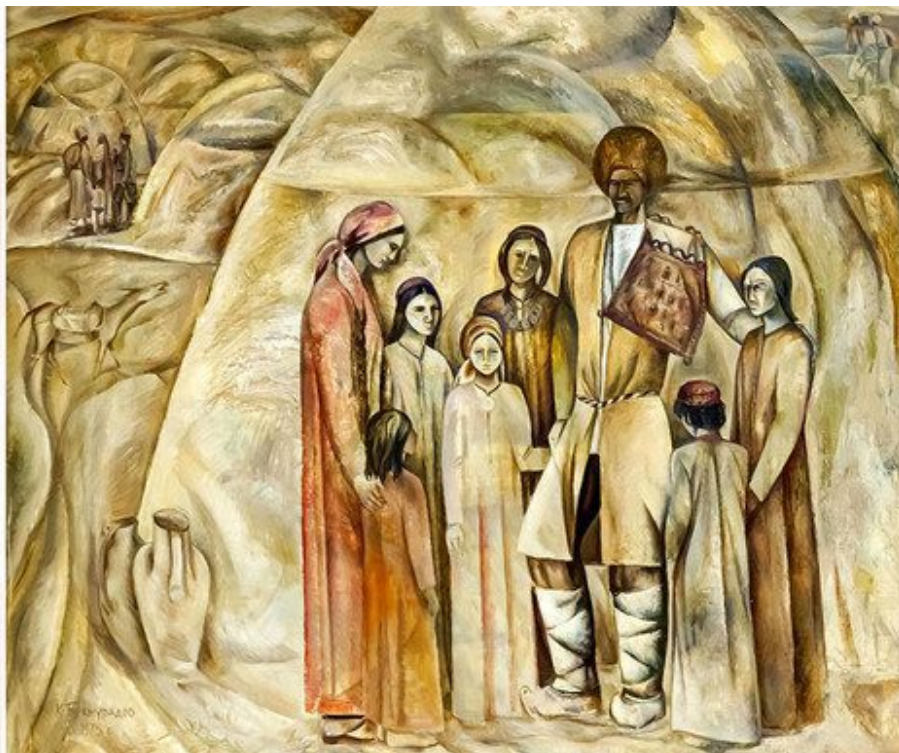

Ýer titremesi / hekaýa

Category: Hekaýalar, Kitapcy

написано kitapcy | 21 январа, 2025

Ýer titremesi / hekaýa ÝER TITREMESI

On baş sagat elli bir minutda ýene-de Ýer yrandy. Üç sagat töweregi mundan ozalam ol çala silterläpdi. Ýöne bu gezek has güýçli siltedi. Ony ýaşy yetmişden agan Tagan aga-da duýdy. Duýmazça-da bolmady ahyry. Şol pursat ýaşuly süňklek barmaklary bilen stoluň erňegine tyrkyldadyp, haýsydyr bir heňe hiňlenip, keýwanysynyň çay getirerine garaşyp otyrды. Lýuba daýza çayly çäynegi ýaňy getirip, stoluň üstüne goýany-da şoldy welin, Ýeriň gerşi bir gapdala süýşen ýaly boldy-da, çayly çänek duran ýerinden towsup gitdi. Kempir janhowluna gapa tarap ylgady.

– Nirä?

Tagan aganyň batly sesi Lýuba daýzany ýarpy ýolda saklady. Ýaşulyynyň sesi indi öňkä görä mylaýym çykdy:

– Käse äbermän nirä gaçyp barýaň, kempir, onsoňam "Kyrk ýyl gyrgyn gelse-de, ajaly ýeten öler" diýipdirler.

Ýeriň gerşi ýene rahatlanypdy. Lýuba daýza Tagan aga käse äberdi-de, özi hem käse alyp, garşydaky oturgyja çökdi. Ýaşuly aýalynyň käsesini ajy çaydan püre-pürledi.

Bu wagt töweregiň gyk-bagy artypdy. Tagan aga bilen Lýuba daýzanyň öýi birinji gatdady. Şonuň üçin jaýyň gabadyndaky meýdança tosup çykýan adamlar olaryň gözleriniň önündedi.

Ilki bilen haly sumkasyny goltuklap, dördünji gatdaky Gözel gelin atylyp çykdy. Owadan gelinler ölmek islänok diýen gepiň çyndygyny subut etdi ol gelin. Soňra her goltugyna bir çagasyny gysyp, ikinji gatda ýaşaýan Täç daýza Tagan aganyň penjiresiniň önünden hasanaklap geçip gitdi.

Tagan aga howlukman, öz käsesini hem demini alan çaydan doldurdy. Käsedən göterilýän bug burnuna urlan ýaşulynyň keypi kökeldi. Ol daşarda turýan gopguna, goh-galmagala üns hem bermän, ýagtylan ýüzüni aýalyna tarap öwürdi:

– Lýuba, ýadyňa düşýärmí?

Kempir ýüzüni göterdi. Onuň ýygýrt basan ýüzündäki mawy gözleri göýä takyryň ortasyna gaçan iki sany çüýşe döwügi ýaly ýaldyrap gitdi.

– Hawa, Tagan...

Bu günki Ýer titremesi iki garryny elli ýyl töweregi mundan ozal bolan bir waka tarap alyp gitdi.

* * *

Kyrk sekizinji ýylyň güýzünde, Taganyň ýaňy on dokuz ýaşy dolupdy. Öýde garry enesinden başga hiç kimi ýokdy. Kakasy urşa gidip gelmändi, ejesini bolsa urşuň yzysüre agyr kesel alyp gidipdi. Olar şäheriň etegindäki obada ýaşaýardylar. Güngüzeran ýeňil bolmansoň, Tagan şäherdäki kerpiç zawodyna işe girdi. Günuzyn gyzgyn kürä, küreden hem daşyna tигirçekli wagonjyklara ýükläp kerpiç daşamalydy.

Iş agyrdy. Ýöne ilkinji aýlygyny alan günü Taganyň bir aýlyk ýadawlygy el bilen süpürilen ýaly boldy. Ýassyk ýaly bolup ýatan petde-petde pullary ol bilini guşaýan ýaglygyna düwüp öýüne aşyrdy.

Ýöne ol gün aýlygyny almak üçin edaranyň ýerzeminindäki kassa giren mahaly, gözünüň düşen zady welin ýaş ýigidiň aňyna has berk çümди: demir gözenegiň aňyrsynda diwaryň boýunda daňy-daňy pullar örülip goýulgydy. Taganyň çaky bilen ol pullar dört-bäş haltany doldurjakdy.

Ol iň soňky bolup aýlyk alypdy. Kassir aýalyň demir gözenekli gapyny gulplap gideninem görüpdі. Jaýyň içinde bolsa bir eşek

ýüki pul küde bolup galypdy.

Ýaş ýigidiň göwni kän zat isleýärdi. Onuň gowy geýnesi gelyärdi. Bir tigrjik edinse-de erbet däl. Goňşusy Meretde-de bar. Süýtlüje sygyr gapyňda molap dursa-da kem däl. Enesi görgüli hezil edäýer. Onsoň... toýuň ugruna-da çykyberse bolar. Belli bir gözastyna alýany ýogam bolsa, obada gowyja gyz kändi. Öýlenmek üçinem eslije pul harç etmeli. Taganyň düwünçege düwüp getiren aýlygy bu çykdajylaryň ýanynda ujypsyz zatdy...

Pul kassada galypdy-la... Çay-çöregini iýip bolýança, soňra düşegine geçensoňam, örülip goýlan şol petde-petde pullar ýaş ýigidiň gözünüň önünden gitmedi. Ol gözlerini pessejik pagsa tamyň ýokarsyna dikip ýatyşyna, hyýalynda şonça puly öýüne getirip gördi. Ine, görseň ähli zat düp-düz bolup barýar. Toýlarda onuň egninde täzeje ak ýüpek köýnek, gara balak bar. Tigriniň şahyndan tutup bärden barar. Zerur bolmasa-da, tigriň jaňjagazyny jyňňyrdadyp goýberer. Gyzlaryň hem gözi bärdedir. Iň owadanyny saýlar. Gelmejek gümany barmy?! Taganyň gerşi tüňnerip duran burny birneme ulurak diýmeseň, gür gara gaşlary üstüne abanyp duran gözlerinde ot bardy. Onsoňam, onça pul sähelçe yetmeziň üstüni basyrmasa bolmaz ahyry. Asyl pul diýen zadyň iň gowy başaryan işleriniň birem eýesiniň yetmezini ýetirmek ahyry.

...Gepiň kelte ýeri, Tagan hiç uklap bilmedi. Ýaş ýigidiň gözlerine çiş kakylan ýalydy. Ýarygije ol niýetini bir düwünçege berk düwüp, düşekden sogruldy. Enesi tamyň burçunda, köneje ýorganyň aşagynda ýygrylyp ýatyrdy. Tagan eşiklerini geýip daş çykdy. Öýüň gapdalyndaky kümäniň gapysyny açyp, içine girdi. Bu kakasy pahyryň ussahanasydy. Ol kiçeňräk ýekedabany alyp, iki sany halta dolady-da, daşyny ýüp bilen sarap goltugyna gysdy.

Gijäniň garaňkylygyna duwlanan ýaş ýigit bu töwerekden saýlandy-da, şäheriň gaýra çetindäki kerpiç zawodyny nazarlap ýola düşdi. Edil ýaş gaplaňyňky ýaly towsup barýan aýaklary ony kerpiç zawodynyň haýatyna tiz alyp geldi. Şu töwerekde, garawulhanadan uzagrakda haýatyň deşigi bolmalydy. Tagan günorta nahary wagty bu deşikden çykyp, golaýdaky bazarjykdan

işçilere somsa getirip berýärdi. Gara taňkada gaýnan çayý öňüne alansoňlar, somsa iýesi gelýän ýaşulular derrew pul jemlärdiler-de, ýeňil oglan diýip, Tagany bazara ibererdiler. Ýaş ýigit kellesini deşikden aňry ötürip diň saldy. Imisalalykdy. Ol ilki goltugyndaky ýekedaban dolangy haltalaryny deşikden aňry oklady, soňra özi hem sümlüp howlynyň içine girdi. Bu wagt garawul öz jaýynda irkilip oturan bolmalydy.

Taganyň göwresine ýuwaşja galpyldy aralaşdy. Köp eglense, dyzlarynyň hem ysgynynyň gaçyp barýanyny duýan ýaş ýigit howlukdy. Ol edaranyň jaýynyň ýeňsesinden aýlandy-da, gapdalky darajyk penjireden ýerzemine düşdi. Garaňky däliz bilen sermenip barşyna, kassanyň tanyş gapysynyň öňünde aýak çekdi. Ine, şu gün ol şu ýerde durup nobatyna garaşypdy. Özünden öňdäkiler goltuk-goltuk pul alyp çykanlarynda bokurdagynyň ýumrusy eňegine baryp direlýän ýaş ýigit öz gezegine zordan garaşypdy.

Ine, demir gapy. Ine-de, asma gulp. Gulpuň ildirilen halkasynyň myhynyň ujy kerpiç diwarynyň içine çümüp gidýärdi. Ýaş ýigit ýüpi çözüp, ýekedabany sogrup aldy. Ýekedaban bilen uran mahaly sesi gaty çykamaz ýaly haltalaryň birini epläp, gulpuň halkasynyň üstüne goýdy-da, eline tüýkürip ykjamlandy. Ýekedaban garaňkyda şowurdap aşak indi. Diňe güňleç dürküldi eşidildi. Ýaş ýigit güýjüni goşarlaryna jemläp, ýene-de çemelendi. Üstünden zarba inen halka boýnuny egreldip aşak indi. Kerpiçleriň ortasyna kakylan myh dört barmak bäri süýşüpdi. Indi halkanyň ýeňsesine çalarak kakaýmalydy...

Tagan demir gapyny özüne batly çekdi. Demir gözenegiň hem halkasyny goparmalydy. Bu gezek gopjak diş ýaly bolup, ikibaka yrgyn atyp başlan kerpiçleriň arasyndan demir myhy sogurmak kyn düşmedi. Gözenegi ýuwaşlyk bilen içerik iten ýaş ýigit işikden ätledi. Onuň garaňka öwrenişen gözleri diwaryň düýbündäki pessejik stoluň üstüne basylyp goýlan pullary saýgardy...

Tagan bu üýşmek pula tarap ýeke ädim hem ädip ýetişmedi. Birden dörän güwwüldiniň yzysüre ýaş ýigidiň dabanynyň aşagy çaykanyp gitdi. Diwardan gopan suwag duran yerini ala-tozan

etdi. Taganyň edil ýeňsesinde däliziň potology aşak çöküp, ýokardan dökülýän kerpiçdir agaç bölekleri onuň yza gitmeli ýoluny ýapdy. Ýaş ýigit ylgap gapa baranam bolsa, darajyk däliziň içine sygmadyk kerpiç bölekleriniň çogup bosagadan bärlik inenini görüp yza tesdi.

Güwwüldi ýatyşdy. Tagan ýekedabanyň urgusyna sarsan diwar ýerinden süýşüp, däliziň potology aşak çökdi diýip düşündi. Ýaş ýigit edil kapasa salnan gaplaň ýaly, darajyk otagyň içinde iki baka urundy. Jaý aşak çöken bolsa, garawul eýýäm başlyklara habar berendir. Gelip gazyp başlarlar. Kassa jaýynyň içinde bolsa, Taganyň üstünden gelerler. Bu ýerzeminden syçan bolunam çykara deşik galmady ahyry... Ine, saňa weşeň-weşeň pul. Ine, saňa täzeje tigr... Ol pessejik stoly depip goýberdi. Petde-petde pullar otagyň içine pytrap gitdi. Ýekedabanyň sapyna büräp süssenekläp giden ýaş ýigit tiz dikeldi. Soňra oturgyçlary bir gapdala pyzyp goýberip, agyr ýekedaban bilen diwaryň böwrüne gütdedip başlady. Bişen kerpiçden örülen galyň diwaryň böwründe pişigiň kellesi sygar ýaly deşik deşýänça haýdan ýigit birden diňşirgendi. Onuň gulagyna inçejik çirkin ses eşidilen ýaly boldy. Gapdal diwaryň böwründäki deşik barha giňeldi. Ahyry eginleri sygar ýaly deşik deşen Tagan ýekedabany taşlap, goňşy otaga tarap ötürdi.

– Kto tam?

Bu inçejik gyz sesi otagyň töründen eşidilipdi. Ýaş ýigidiň üstünden sowuk suw guýlan ýaly boldy. Bu ýerde ýene bir adam bar bolsa nätjek. Kimkä?

Tagan çaşyp ýatan kerpiç böleklerini elleri bilen itişdirip, goňşy otaga geçdi. Birbada hiç zat saýgaryp bilmedi. Soňra gýsaryp ýatan şkaflaryň önünde çöküne düşüp oturan gyzyň sudury gözüne ildi.

– Kto wy?

Gyzyň sesi gorkuly çykdy. Tagan näme jogap berjegini bilmän aljyrady. Bu gyz gijäniň birmahaly bu ýerde näme işläp ýörkä? Şu otagda işleýän hasapçy gyzlaryň birimikä?

Iň gowy çykalfa sowala sowal bilen ýüzlenmekdi. Ýaş ýigit şeýle-de etdi:

– A wy kto?

Ýaş ýigidiň sesinden howp-hatar aňmadyk gyz indi birneme arkaýyn dillendi:

– Ýa Lýuba... buhalter... A tam çto, zemletrýaseniýe...

Tagany tok uran ýaly boldy. Näme üçin bu pikir onuň kellesine gelmedikä? Ýer aýagynyň aşagynda çaykanyp gitdi ahyry.

Onuň göwrümi giňäp giden ýaly boldy. Diýmek, jaý onuň günäsi bilen çökmän ekeni. Ýokarda şu wagt ähli adam başagaýdyr. Adamlar özlerini dürseýänçä, ol bu ýerden çykmagyň aladasyny eder... Ýöne, ol ýeke däl ahyry...

Ol eşidiler-eşidilmez hümrüdedi:

– Možet byt...

– Wy zdes çto delaýete?

Tagan gyzyň bu sowalyny jogapsyz galdyrdy. Gyzyň özem gaýdyp sesini çykarmady. Onuň çöküne düşüp oturmasy hem ýöne ýere däl ekeni. Bu otagyň potology esli aşak çöküp, dikelseň depäň degip durdy. Üstesine-de, zor görüp jaýrylan betondan somalyşyp duran demir bölekleri, ahmal bolsaň, gözüňe çümjekdi.

Tagan otagyň içine göz gezdirdi. Bu otagdan daş çykmak mümkin däldi. Gapynyň daş ýüzüni ýokardan çöken kerpiç bölekleri gömüpdi. Ýerzeminiň diwaryny deşip daş çykmak hakda gürrüň hem bolup biljek däldi. Aşak çöken potologyň hem sähel ýerini gozgasaň ýokardan kerpiç dökülip dur. Üstüne iki gat jaý çökensoň, potolok hem haçan aşak inse inibermelidi.

Kassanyň içinde birneme howpsuzrakdy. Onuň potology aşak çökmändi. Ýaş ýigit gözlerini tegeläp oturan gyza tarap iki agyz söz oklady:

– Poýdýom otsýuda...

Gyz "nirä?", "näme üçin?" diýip sorajak hem bolman, Taganyň yzyna düşdi. Bu wagt adatdan daşary bir ýagdaý döräpdi. Eger, günde-günaşa ýer titräp, bu ýagdaý bilen göwräň öwrenişip giden bolsa, başga mesele... Onda gepiň-sözüň, sorag-jogabyň hem ýerli ýerinde bolardy. Häzirki ýaly ýagdaýa bolsa, olat ilkinji gezek gabat gelipdiler. Ýer titräp, ýerzeminde galmak, onda-da gömlüp galmak baradaky pikir ömrylla bularyň kellesine-de gelmändi.

Tagan kassa jaýyna tarap geçdi-de, gyza deşikden ötmäge kömekleşdi. Ýaş gyzyň ýalaňaç goşarlaryndan gysymlan ýigidiň ini jümşüldäp gitdi.

Gyz ýigitdäki üýtgeşikligi aňsa-da, aňmazlyga saldy. Mümkün, ol eýýäm üstüne jaý ýumrulan bu garaňky ýerzeminde erkek kişi bilen galansoň, ähli zada kaýyl bolandyr. Mümkün, şu ýagdaýda ýeke galmanyna şükür edýändir.

Gyz üýşmek pula büräp entirekläp gitdi. Tagan onuň eginlerinden tutup dikeltdi. Gyzyň bedeniniň gyzgyny nah köýnekden ötüp, ýigidiň aýalaryna ornady. Tagan bu gezek elini çekmedi. Ol şu pursaty iň soňky süýümine çenli süýndürmek isledi.

Bu pursat uzaga çeken bolarly. Gyz ýigidiň ellerini egninden aýyrdy.

– Spasibo... A eto çto?

Ol bir petde puly ýokary göterdi. Ýaş ýigit göwnüne deglen çaganyňky ýaly, basyk ses bilen jogap gaýtardy:

– Dengi...

Gyz tisginip gitdi. Gijäniň biwagt çagy. Pully kassa. Ýaş ýigit... Bularyň üçüsini bir setire jemleseň, netije talaňçylyk bolmalydy.

Gyz ýene bir ädim yza tesdi. Erkek kişi bilen ýeke galany aňyna ýetende bir tüýi hem tisginmedik gyz talaňçy bilen bu ýerde galmaga gorkdy. Bu gyzyň aňyna entek erkek kişi juda bir ýaramaz zat hökmünde ornaşmandy... Ýöne talaňçy welin... Iki ýyl mundan ozal bir gije olaryň öýüne üç sany ýigit kürsäp giripdi. Olar ejesi bilen Lýubany ýenjip, öýi talap gidipdiler.

Ine, şeýle talaňçylaryň biri şu wagt onuň garşysynda dur. Belki, bu şol üç kişiniň biridir. Lýuba garaňkyda onuň keşbini gowy saýgaryp bilenom ahyry.

Gyzy öz oýlary bilen goýan ýaş ýigit ýekedabany aldy-da, gapa golaý bardy. Bu otagda hem şu gapydan başga ýerden çykyp boljak däldi. Bu ýerden çykmak üçin ýeke-täk çykalga – girelgäni ýokardan dökülen kerpiç bölekleridir tagta-tugtadan arassalamalydy.

Tagan eline ilen ýasy tagtany sogrup aldy-da, kassanyň törüne

taşlady. Soňra dört-den-baş-den kerpiç böleklerini hem daşap, öýüň törüne döküp başlady. Ýokardan girelgä dökülen zatlary ýuwaş-ýuwaşdan ýeňsä geçirmelidi. Şeýdip, öňde yş açmalydy.

Bu ýeke-täk çykalgady. Bu ýerde üstünden gelip halas ederler diýip garaşyp ýatmak peýdasyzdy. Ýokarda ägirt uly başagaýlyk turandygyny olaryň ikisem bilýärdi. Diri galanlar ýaralyly, gapyl galanlary halas etmek bilen başagaýdylar. Kerpiç zawodynyň edarasynyň ýerzemininde iki adam gömlüp galandyr diýip bolsa, kimiň kellesine geler...

Lýuba ýerinden turup, Tagana kömekleşip başlady. Gapynyň agzy dälize tarap göwre sygaýmaly giňedi. Bularyň ökjeleri ýeňledi. Göýä ýene sähel salym haýdasalar, yş görnäýjek ýalydy. Birdenem Tagan bir bölek tagtany bári çekende, ýokardan süýşen döwür kerpiçler ýene otagyň içine döküldi.

Ýaş ýigidiň jany ýandy. Ol gözünüň üstüne inen deri eliniň tersi bilen sylp goýberdi-de, uludan demini alyp, duran ýerinde aşak oturdy. Ukusyz göwre mazaly ýadapdy. Ol daňy-daňy pullary ýere ýazdy-da, ýadaw göwresini şakyrdaşyp duran täzeje kagyzlaryň üstüne goýberdi.

Ýaş ýigit ukudan turanda Lýuba hem onuň ýeňsesinde pullary düşek edinip, Taganyň pul salmak üçin getiren haltasyny hem üstüne ýapynyp ýatdy.

Ýaş ýigidiň hasyrdysyna gyz hem oýandy. Taganyň içegeleri jugurdap ses etdiler. Ol köwşüni çykaryp, içindäki gummy kakyp otursyna, Lýubanyň deşige sümlüp goňşy otaga geçip gidenini hem aňşyrmady. Birden ötük tarapdan gyzyň inçejik sesi eşidildi:

— Wozmi!

Tagan ýerinden turup, ötüge golaý bardy. Gyz içi suwly garynlak semawary bärlik geçirjek bolup başagaýdy. Tagan ýene-de dört-baş sany kerpiji goparyp, ötügi giňeltdi-de, semawary bärlik çekip aldy. Lýuba içi azykly torbany süýrärp ötükden geçdi.

Gyzyň torbasynda ýarty tokga çörek, bir bölek kolbasa, iki düýp sogan, bir çüýşe-de gatyk bar ekeni...

Açlygyndan içegeleri seslenip başlan Tagan bu zatlaryň niredendigi bilen gyzyklanyp hem durmady. Elbetde, gyzyň deşik

tapyp ýokaryk çykyp gelmändigini düşnüklidi. Diýmek, bu zatlar ozal şu ýere getirilen bolmaly...

"Garny doka bela ýok" diýleni. Aňyrsyna birneme il gonansoň, Taganyň gaýgysy azaldy. Ol semawary diwara golaý goýup, galan zatlary hem gapdalyna ýerleşdirip oturan gyza tarap ilkinji gezek höwes bilen söz oklady:

– Kak ty sýuda popala?

Azykdyr suwuň üstüni tozan siňmez ýaly pul daňylary bilen basyran gyz ýeňsesine öwrüldi-de, howlukman, Taganyň sowalyna jogap berip başlady.

Lýubanyň kakasy uruşda wepat bolup, diňe ejesi ikisi galan ekeni. Ýekeje otag. Lýuba hem eýýäm ýetişen gyz. Ejeleriniň ýanyna bolsa mahal-mahal Saşa daýy diýip biri gijäni geçirmäge gelýän eken. Onsoň her gezek şeýle bolanda, azyk-owkadyny alyp, Lýuba öz iş ýerine-kerpiç zawodynyň buhgalteriýasynyň jaýyna ýatmaga gelýän ekeni...

Öten agşam hem Lýuba üçin ýatylmaly gijeleriniň biri bolan bolsa nätjek?!

Gyz sözünü soňlap, Tagana tarap öwrüldi:

– A ty prişýol ograbit kassu... Da?..

Gyzyň sesinde eýýäm gorky alamaty ýokdy. Ol bu talaňçy ýigit bilen bir gijäni bile geçirdi welin, ondan hatda ýaman söz hem eşitmedi ahyryn. Gaýta, bu dörän ýagdaýyň, gyzyň göwnüne bolmasa, özboluşly bir gyzygy hem bar ýaly bolup göründi: Ýokarda Ýer titräp, bar zat ýykan-ýumran bolup ýatyr. Ol bolsa gijäni ýerzeminde, kassany ýarmaga gelen ogry bilen bile geçirýär. Ýaş gyzyň ömründe entek beýle ýagdaý bolup görmändi. Öýlerine kürsäp giren üç sany talaňça bolsa bu ýigidiň meňzeýän ýeri ýokdy. Olar gödekdi. Bu bolsa... gaýta birhili gaty gürlemäge-de çekinip dur. Olaryň iki sözünüň biri sögünçdi. Munuň bolsa agzyndan käwagt bir söz sypýar. Olar zat diýip ölüp barýardylar, hatda Lýubanyň Ýeňiş baýramyna niýetläp tikinen täzeje nah köýnegini hem alyp gidipdiler. Bu bolsa daňy-daňy pullara-da üns bermän, olary düşek edinip ýatyr...

Dogrusy, ýaş gyz ýaňky sowalyna "Ýok" diýen jogaby eşitse gynanjakdy. Ýaş ýigit gyzyň isleýän sözünü aýtdy:

– Da.

Gyzyň ýüregindäki pikiri ýeke söze öwrülip dilinden sydy:

– Interesno...

Tagan garbak-gurbak edinensoň, ýene gapynyň öňüne geldi. Ol ilki otagyň törüne basyp goýan tagtalaryny işige golaý çekdi. Ýaş ýigidiň niýeti indi diňe ötük gazyp gitmekçi däl-di-de, şol ötügiň gapdallarynu tagta bilen berkidip, ýuwaş-ýuwaş öňe süýşmekçidi.

Lýuba hem kömege geldi. Ilki otagyň içine dökülen kerpiçleri töre çekdiler. Soňra Tagan däliz tarapdan ýeke-ýekeden kerpiç sogrup, Lýuba uzatsa, gyz hem olary töre oklap ýetişýärdi.

Üç sagat gowrak dynç alman işlediler. Ýumrulmaz ýaly gyrasyna tagta örülen ötük dälizden aňry çykyldy. Indi howlukmaly däl-di. Sähel seresapsyzlyk etseň, ähli azabyň şoniň bilen bile-de umydyň, sanlyja sekuntda köýjekdi.

Tagan petde-petde pullaryň galyňrak düşelen ýeren çökdi.

– Wody daý!

Lýuba semawaryň jüründiginden demir kürüşgä suw guýup bärlik äberdi. Ýaş ýigit suwy tüketmäge howlukmady. Derläp myžžygy çykan göwre, tozan siňop kepän bokurdak üçin her owurt suw bahasyna ýetip bolmajak lezzetdi. Ol bu lezzeti başardygyça süýndürmäge çalyşdy.

Ýaş ýigit demir kürüşgäniň iki gapdalyndan penjeläp oturyşyna oýa batdy. "Daşarda iňrik garalyp gelýän bolsa gerek. Enem nä haldaka? Dirimikä bir?! Dogrudanam, Ýer titräýdimikä? Dem-dynç alyp garnymy doýraýyn-da, ýene az salym haýdaýyn. Soň ýatyp dynjymy alaýyn-da, daňdan ýene işe başlaýyn. Ertiriň bir ýerinde dagy, nesip edip, daş çykyp bolmazmyka? Suwumyz-a ýeter, garnymyzam häzir bir doýursak, ertir agşama çenli gaýrat etmeli bolar..."

Ýaş ýigit gyza tarap öwrüldi:

– Lýuba, dawaý, pokuşaýem...

Gyz sesini çykarman, iýer-içer ýaly zat taýýarlady. Ol dört-bäş daňy puly poluň tekizräk ýerine düşedi-de, üstüne çörek dolap getiren kagyzyny ýazdy. Her kime üç bölek üsti ýukajyk kesilen kolbasaly çörek ýetdi. Düýp sogany ikä bölüp orta süýşürdi. Kürüşgäni hem suwdan dolduryp goýansoň, ýüzüni

göterip Tagana seretdi.

Garaňka öwrenişen gözler indi töweregi birneme saýgarýardy. Tagan gyzyň eginlerine dökülip duran saçlaryny, sähel süýnmegräk ýüzüni alar göz bilen synlady. Bu gyz saçak ýazyp, indem Taganyň çörege ilki el uzadaryna garaşyp otyrды. Gyzyň bu hereketi ýaş ýigidiň ýadyna enesini saldy. Enesi hem mydama biş-düş taýýar edip, saçak ýazardy-da, "Öýde ýedi ýaşdan uly erkek göbekli bar bolsa, aýal adam garaşmalydyr" diýip, agtygynyň çörege el uzadaryna garaşardy...

Tagan bir bölek çörege elini ýetirdi. Çörek hiç wagt onuň agzyna beýle tagamly degmändi. Ýa-da bu onuň iň soňky gezek saçak başynda oturyşmyka... Ýaş ýigit ýaramaz pikirleri kellesinden kowmak üçin çyny bilen çörege güýmendi...

Garna bir zatlar atylansoň, adam biraz wagt ýaltarak bolýar. Tagan hem tirsekläp ýatyşyna, şu wagt kerpiç köwlemegiň pikirini edenokdy. Ol özüni ýetişen bir gyz bilen ýerzeme gabap goýan ýagdaýa akyk ýetirmek üçin oýa batdy: "Ol şu ýere köp alyp gitmek üçin gelipdi. Köp pul edinensoň, ol ilki öýlenmegiň ugruna çykjakdy. Bu onuň weşeň-weşeň pullara bitirtjek ilkinji uly işleriniň biridi. Öýlenseňem, iň hezil ýeri gelniň bilen bir otagda galmak... Ol bolsa şu wagt eýýäm ýetişen gyz bilen garaňky ýerzeminde ikiçäk galypdy. Dogrusy, ol gyzyň oňa dahylly ýeri ýokdy. Ýöne, ýokarda apy-tupan turup, dünýä gapyşyp durka, onuň ýaly zatlar kimi gyzyklandyrýar..."

Pikirler göwresine ornadygyça, onuň damarlaryndaky gany tiz aýlanyp başlady. Lýuba hiç zatdan habarsyz aýaklaryny uzyn salyp, giň sagrysyny diwara ýaplap otyrды.

Ýaş ýigit gyzyň ýalaňaç injigine elini ýetirdi. Gyz bedeni tisginip gitdi. Ol başda şeýle bolaryndan gorkan-da bolsa, soň birneme köşeşipdi. Taganyň uzyn barmaklary gyzyň dyzyny sypap başlady. Lýubanyň demi tutulan ýaly boldy. Ol ne gymyldap bildi, ne-de gygyryp. Barmaklaryň ujy dyzdan ýokary geçende, ol özüne geldi. Gyz ýigidiň elini itip goýberdi-de, bir ädim aňry çekildi. Onuň bu hereketi gaýta köräp duran köze üfläp duran ýaly boldy. Bir pursatda ýeke dyzyna galan ýigit gyzyň bilinden gujaklap özüne çekdi. Güýçli şarpyldy garaňky otaga

ýaň salyp gitdi. Çep çekgesi awuşap giden Tagan ellerini gowşatdy...

Garaňkyda gyzyň burnuny çekip, horkuldap aglaýan sesi eşidildi. Ýaş ýigit öte geçenini bildi.

Ýaş ýigit ýeňsä çekildi. Ümsümlik aralaşdy. Diňe aňyrsyna öwrülen gyzyň horkuldysy eşidilýärdi. Bedenine ýadawlyk aralaşan Tagan uka batanyny-da duýmady.

Tagan köp ýatdy. Ol ukudan turanda, megerem, Gün günorta golaýlan bolsa gerek. Lýuba gapdalda kellesini iki dyzynyň üstüne goýup, elleri bilen injiklerini gujaklap otyrды. Iýer ýaly zat bolmansoň, ýaş ýigit bir kürüşge suwy başyna çekip, ýerinden turды. Ol Lýuba hiç zat diýmän, ötüge tarap yöneldi. Ýuwaşlyk bilen süýşüp, onuň betona direlen ýerine geldi. Eli bilen sermäp, betonyň birneme gyýtak düşendigini anyklady. Indi onuň ýokary galyp duran tarapyna süýşmelidi. Tagan şol tarapa öwrülip, düýnden bäri onuň üçin adaty bir zada öwrülen işine başlady. Gan-gabarçak bolan elleri bilen gum peşäp, kerpiç dörüp ugran ýigidiň göwresine täze bir hyjuw dolupdy. Ol ýene kerpiç bölekleridir tagta-tugtalary aşak oklap ugrady. Iki-üç ädim ýeňsede Lýuba olary kassa jaýynyň törüne daşamak üçin taýýa bolup durды. Iş gyzdy. Goşa göwrä ýene ynam indi. Dyrnaklarynyň düýbi syzlap duran ýaş ýigit öten agşamky wakany ýadyna salmazlyga çalyşdy. Lýubadan hem ses çykanokdy.

Birden Taganyň gözüne çalaja ýylpyldy inen ýaly boldy. Ýaş ýigit ýerinden gozganmaga-a gorkup, gözünü töwerege aýlady. On köpüklük ýaly tegelek ýagty ötügiň diwaryna direlip durды. Taganyň bedenine sowuk der indi. Ol yşygyň ötüge girýän ýerini gözledi. Ak sapak ýaly inçejik ýagtylyk ýaş ýigidiň ýaňy bir kerpiji sogrup alan ýerinden süýnüp gaýdýardy. Taganyň ýüregi agzyndan çykara geldi. Ol akja sapagyň süýnüp gaýdýan ýerini peşäp başlady. Deşik azajyk giňeldi. Ýaş ýigit howlukdy. Deşik ýumruk sokaýmaly boldy. Taganyň ýaş inen gözleri asmanyň bir bölegini ~ şol deşige sygan bölejigin saýgardy. Ol ýeňsesine öwürlmäge hem gorkup durşuna, ýuwaşja dillendi:

– Lýuba!

Ýaş ýigidiň sesinden bir üýtgeşikligi aňan gyzyň sesi batly çykды:

- Da!
- Wižu...
- Çego?
- Nebo...

Ýaş ýigit kerpiç böleklerini pyzyp başlady. Ol egni bilen omzap, şundan ýokarda ýatan gum-gursyny, kerpiç böleklerini göterip zyňaýjak boldy. Ol güýjüni goşarlaryna jemläp, ýokaryk çykdy. Ýaňy öýle tarapa sallanan Günüň şöhlesi gözüňi gamaşdyrды. Ol çöken jaýyň harabaçylygynyň üstünde süýnüp ýatysyna ötüge tarap gygyrды:

- Lýuba, dawaý sýuda...

Gyz ötük bilen ýokaryk howlukды. Tagan onuň goşaryndan gysymlap ýokaryk çykmaga kömekleşdi. Üstüni tozan basan sary saçly gelşiklije kelle, uýy birneme jaýtaryp duran burun, mawy gözler, kiçijik dodaklar bilen çürüje eňek, soňra bolsa nah köýneklige inçejik göwre deşikden sogrulyp çykды.

Tagan dyzyna galdy. Ol örboýuna galan Lýubanyň süýt ýaly ak injiklerine seretmejek bolup ýüzüni aşak salды.

Olar ullakan tümmek bolup ýatan harabadan aşak düşdüler. Daş-töwerekde dik oturan jaýa gözleri düşmedi. Ýumrulyp ýatan jaýlar, ibirtde-zibirt bolşup kä göze ilip, käte bolsa ýitip gidýän adamlar...

Lýuba sesini çykarman, şähre tarap ugrady. Ol üç-dört ädim ätdi-de, aýak çekdi. Ýeňsesine öwrülip, Tagana bir zat diýjek ýaly etdi-de, ýene sesini çykarman, ugran ýoly bilen tiz-tiz ýöräp gitdi...

Tagan öýlerine ugrady. Daş-töwerek wes-weýrançylyk. Göýä bu şähriň üstünden uly bir uruş geçen ýalyды. Öýlerine golaý geldigiçe, ýaş ýigidiň dyzlarynyň ysgyny gaçды. Ine, iň soňky öwrüm. Onsoň olaryň öýi görünmelidi...

Öý ýerinde ýokды. Hawa, iki otaglyja pagsa jaý ýokды. Onuň yerindr ullakan tümmek ýatyrды. Tagan tümmegiň haýsy tarapyndan barjagyny bilmän ýaýdанды. Şol wagt onuň yeňsesinden çybşылды eşidildi. Ýaş ýigit yzyna gaňryлды. Goňşulary Bossan eje iküç ädimlikde eňegini hasasyna diräp durды. Ol Tagany tanap, ýene birki ädim süýşdi:

- Tagan, dirimisiň... Eneňizi-hä jaý basандыр, oglum... Sähet aga

dagy düýn gazyp aldylar, düýnem jaýlap geldiler...

Garry göýä "Men bitirmeli işimi bitirdim" diýýän ýaly, ýuwaşlyk bilen ýeňsesine öwrüldi-de, ýumrulan jaýlaryň arasyna siňip gitdi.

Jaý basan enesi... Sähet aga... Öwlyä... Ýaş ýigidiň kellesindr bar zat bulam-bujar boldy. Ysgyny gaçam aýaklary ony by töwerekden saýlady.

Tagan bir görse, kerpiç zawodynyň howlusynda, ýumrulan jaýyň gapdalynda dur. Ony şu jaý basdy ahyry. Çöregi bitin ekeni...

Ýaş ýigidiň gulagyna ýene ýeňsesinden aýak sesi eşidildi. Ol kellesini yza aýlady. Ýeňseden Tagana golaý gelen Lýubanyň mawy gözleri ýaşdan doludy. Taganyň gany gaçan dodaklary zordan gymyldady:

– I twoýy mamu tože...

Gyz çala baş atdy. Ol Taganyň gapdalyna gelip durdy. Ine, ikisini iki gije-gündizläp aşagyna alyp ýatan tümmek. Bu tümmek ikisini aman sypdyrdy. Ýöne, başga bir ýerde iki sany tümmek welin, bularyň iň golaý adamlaryna hiç hili umyt goýmandy. Ýaş ýigidiň ysgyny gaçan göwresiniň agdarylyp giderinden heder eden Lýuba onuň goltugyna girdi.

Goşa göwre howludan saýlandy.

* * *

Iňrik garalyp, Ýer yrananda bosup daş çykan adamlar, Hudaýy çagyryp, öýli-öýüne ýygnanypdylar. Tagan aga kellesini stola ýaplap, birwagt uklap galypdy. Lýuba daýza stoluň üstündäki çäýnek-käsäni ýygnaşdyryp, kiçijik bir ýassyk alyp geldi-de, ýaşulynyň kellesini emay bilen stoldan göterdi. Soňra adamsynyň süňklek çekgesini ýumşak ýassygyň üstüne emay bilen goýdy-da, gojanyň hor eginlerine ýukajyk ýorgançany ýapyp, aşhana yöneldi.

mart-aprel, 1997 ý.

Juma MÜLKAMAN.

#edebiyatwesungat_98 Hekaýalar